

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Monahul DANIEL CORNEA

SEXUALITATEA

O PRIVIRE DIN TINDA BISERICII

Ediția a II-a

EDITURA CHRISTIANA

București

2018

CUPRINS

- Ceea ce nu este asumat
nu este vindecat / pag. 9
- Duhul și trupul sau
la ce bun să ne batem capul? / 10
- De la prozaic la taină / 12
- Atracția între sexe / 13
- Plăcerea / 15
- Actul trupesc / 17
- Judecăți de valoare
care se fac în mod curent / 18
- Iubirea / 21
- Dorința / 24
- Persoană și individ -
parametrii extazului erotic / 28
- A iubi și a dori -
ipostaze ale dorinței / 35
- Sexualitatea în câmpul iubirii / 38
- În Hristos și în Biserică / 41
- Taina Cununii / 44
- Dorința după partenerul conjugal
versus dorința după Dumnezeu? / 46
- Sfințirea relației conjugale / 50
- Misterul calității - asceza conjugală / 54
- Deconstrucția poftei trupești / 63
- Tandrețea / 66

Despățimirea / 73

În afara Bisericii (1) / 75

Păcatul lui Onan / 79

În afara Bisericii (2) / 84

Monahismul - alternativă sau perspectivă? / 87

Postfață editorială / 91

Ceea ce nu este asumat nu este vindecat

A atunci când rostim cuvântul *sex*, interesul nostru alunecă spre latura cea mai îngustă din înțelesul termenului: sfera genitală și ceea ce promite ea să ne procure. Un soi de gravitație ne dirijează autoritar către „cele de mai jos”. În contrapondere, instinctul cucernic va încerca să pună între paranteze această gravitație, să o descalifice, să o suspende.

Balansul acesta fragil face din om o ființă socială, capabilă să administreze o serie întreagă de relații interumane.

Pentru un creștin, gestionarea poftei are însă implicații mai profunde, miza aflată în joc fiind incomparabil mai mare decât buna funcționare a corpului social.

În viziunea Bisericii, sexualitatea nu este doar și nici în primul rând o ispită. Întâi de toate, ea rezumă una din temele fundamentale ale vieții omului. Diferența este următoarea: dacă ispitele se recomandă îndeobște a fi ocolite, temele, dimpotrivă, *suntem somați să ni le facem. Ceea ce nu este asumat nu este vindecat*, iar a eluda la nesfârșit provocările sexualității nu înseamnă altceva decât a prelungi o stare de echivoc.

Trebuie să recunoaștem că ne lovim de o piedică serioasă: plătim cu toții același tribut ontologic și puțini dintre noi se pot lăuda că vorbesc absolut detașat, cu deplină răceală analitică, despre sex ; puțini dintre noi – creștinii, vreau să spun – pentru care exigența duhovnicească este prioritate absolută. Aceasta nu înseamnă că rațiunea discursivă – cugetarea – nu are locul și rostul ei pe calea despătimirii. Iar primul demers al cugetării se cuvine a fi acela de a pune, curajos, responsabil și ne-trufaș, următoarea întrebare: *Care este locul sexualității într-o viziune creștină asupra vieții?*

Duhul și trupul sau la ce bun să ne batem capul ?

Pentru creștin, duhul atâta așteaptă: să se facă trup, în vreme ce trupul, la rândul său, este în permanență liber convertibil în duh. Nu există între cele două realități nici o discontinuitate, nici o segregare. Mai mult, omenește vorbind, unitatea ce o alcătuiesc face adesea extrem de dificilă stabilirea unei ierarhii a priorităților. De multe ori lăsăm pe Marta de izbeliște fără să ne așezăm receptivi la picioarele Domnului; dimpotrivă, ațipim legănați de aburii propriilor iluzii „duhovnicești”.

La fel, considerăm adesea că cele ale Mariei *vin de la sine*, eventual cu un efort minim. În fond și

la urma urmei, ce are altceva de făcut decât să asculte? Iar dacă așa stau lucrurile, de auzit poți auzi și „făcând treabă”, „ajutând-o” pe Marta, dublându-i stahanovist canonul. Greșeala este în acest ultim caz confuzia dintre *a auzi* – fenomen natural adesea accidental – și *a asculta* – activitate ce solicită la maximum atenția, puterea de concentrare.

Departate de a fi epuizată din punct de vedere teologic, tema sexualității a dobândit în zilele noastre o proeminență fără egal. Societatea globalizată și ambientul cultural post-modern au transformat-o într-o arhitectură cu ramificații hipercomplexe, un adevărat labirint. Nu va fi de mirare, așadar, dacă vom încerca să deslușim ieșirea în chiar centrul, în miezul său incandescent.

Aceasta reclamă întâi de toate o operațiune de salubritate a conceptelor elementare. Limbajul dublu, modul ipocrit de a le „priza” intelectual, „amețeala” criteriilor axiologice, toate acestea alcătuiesc o păclă dincolo de care este greu să distingem cu ce fel de realități avem de a face.

Încercarea de a străbate această „ceață” este aproape un fel de echilibristică pe acea linie paradoxal mediană aflată la cumpăna a două mentalități: extrema (și falsă!) cuvioșie, pe de o parte, și așa-zisa neo-ortodoxie, liberală și destinsă ascetic, de cealaltă parte. Două reduționisme (cel dintâi „expediind” rapid trupul, cel din urmă falsificând duhul) care ne vor ispiti în permanență prin apa-

rentul lor confort intelectual („Asta-i soluția, la ce să-ți mai bați capul?!”). Două *idealisme* deopotrivă străine nu doar vieții creștinești, ci *vieții concrete* în general.

De la prozaic la taină

Sex, plăcere, voluptate, orgasm... Proximitatea acestor „esențe” pune imediat în criză resorturile analitice, le paralizează; nu însă în întregime și nu definitiv – dovadă, sutele de tone de scriitură ce dezbat subiectul pe toate fețele.

Justificări și „stimulente” culturale, terapii, sfaturi și rețete de tot felul vin în întâmpinarea *insatisfacției funciare* a omului contemporan. *Confruntare inegală*, atâta timp cât sunt flagrant încălcate specificațiile din „cartea tehnică” a Facerii omului.

Iubirea dintre bărbat și femeie – iată locuința naturală a celor patru cuvinte de la începutul paragrafului.

„Taina aceasta mare este” – ne avertizează Apostolul (și topica „mare este” subliniază *calitatea* adjectivului), adăugând imediat: „Dar eu spun: în Hristos și în Biserică” (Ef. 5, 32). Înainte de a fi Taină a Bisericii, iubirea dintre bărbat și femeie este o taină a firii. Dacă avem curajul să ne asumăm până la capăt ceea ce ne spune Apostolul, surpriza noastră va fi și mai mare: această taină nu presupune

Res
nici măcar iubirea. Actul sexual este suficient pentru ca cei doi să devină *un singur trup*, fie că se iubesc sau nu (I Cor. 6, 16).

Ușor încrunțați la început, nedumeriți ori afișând un zâmbet condescendent, iată-ne dintr-o dată înconjurați de taine, pe un tărâm asupra căruia (suntem siliți să o recunoaștem) *nu deținem controlul*. Singurul lucru pe care îl putem face de aici înainte este să *avansăm* de-a lungul evidențelor - empirice - cartografiind grijuliu reperele Tradiției.

Atracția între sexe

Premiza ontologică a sexualității o constituie *complementaritatea sexelor* (Fac. 2, 18-24). Bărbații și femeile *se simt bine* unii în preajma celorlalți. Acest fapt nu are în sine nimic reprobabil. Dimpotrivă, el poate fi un punct câștigat pentru liderii comunităților, care pot gestiona constructiv și creator acest bine, și el un reflex al Bunătății dumnezeiești¹.

¹ Îmi îngădui aici o paranteză, pentru a trage un semnal de alarmă: Comunitatea noastră bisericească manifestă o indiferență vinovată față de o instituție socială absolut necesară, pe care am putea-o numi, forțând doar în aparență limbajul, „instituția flirtului”. Vechea societate cunoștea tradiția clăcilor, a horelor și mai târziu a balurilor, unde tinerii aveau ocazia să se cunoască și să închege relații *la vedere*, în prezența familiei și a comunității. Profitând din plin de „somnul du-

Respect pentru Complementaritatea sexelor face temeiul unei atracții generice și difuze între bărbați și femei, a unei *dorințe* după sexul opus care, uneori, devine brusc mai intensă și se orientează asupra *unui* partener mai mult decât asupra celorlalți posibili. Este ceea ce numim „îndrăgostire” – în fapt, manifestarea unei *compatibilități* psiho-somatice.

Este important de reținut că până acum nu am adus vorba despre iubire, întrucât nici atracția generică dintre sexe și nici îndrăgostirea nu o presupun. Oamenii sunt capabili să se în-drăgostească, dez-drăgostească și re-îndrăgostească într-un ritm care pe un „tradiționalist” îl poate lăsa absolut perplex. Asta ca să nu mai amintim de acele cazuri în care cineva poate fi îndrăgostit de două sau mai multe persoane simultan...

Toate acestea își află pricina în multitudinea compatibilităților (rezonanțelor) posibile între oameni, în bogăția și diversitatea planurilor pe care oamenii își pot găsi și manifesta aceste compatibilități. Important este ca nu cumva să ajungem să confundăm *potrivirea* dintre cei doi cu iubirea, care este cu totul altceva.

hovnicesc” al creștinilor contemporani, diavolul a substituit acestor forme tradiționale paradigma „discotecii”. Într-un spațiu care exclude familia și comunitatea, pe întineric, tinerii sunt tentați cu finalizarea imediată și în modul cel mai abject cu putință (w.c.-uri, parcări) a unei relații pe care de multe ori nici măcar nu au avut răgazul să o închege...

Atunci când vorbim despre plăcere, ne precipităm, adesea ipocrit, în judecăți de valoare. Avem impresia că știm atât de bine ce este – din experiență – încât ne refuzăm îndeobște lămurirea absolut elementară a conceptului.

O dată rostit cuvântul *plăcere*, gândul nostru aleargă înaripat către marile plăceri, cele intense, în substrat vinovate (căci „imorale, ilegale, ori îngrașă”), fără să bage de seamă – el, gândul – micile plăceri care, laolaltă cu micile neajunsuri și bebele, alcătuiesc canavaua (*background*-ul) vieții noastre cotidiene. Detaliile traiului obișnuit sunt însoțite de plăcere ori disconfort, în funcție de felul în care ne priesc, ori ne agresează.

Evaluarea fie și sumară a acestor realități ne relevă un fapt de o simplitate dezarmantă: tot ceea ce manifestă ori conservă natura omenească, *ori una dintre secvențele naturii*, este resimțit ca plăcut. Hrana, odihna, o melodie favorită, prezența unui prieten. Dimpotrivă, tot ceea ce lezează, sleiește, contrariază natura este resimțit ca dureros – boala, frigul, înjosirea...

Realității căderii și a păcatului îi urmează, din nefericire, pe cale de consecință, disocierea multiplelor registre ale sensibilității. Ceea ce place gurii poate să nu placă stomacului, ceea ce place trupului poate să nu placă duhului (bunăoară,

confortul obținut cu prețul unei trădări). Și invers, durerea asumată poate fi exact cea care ne aduce, contrar așteptărilor, salvarea.

În domeniul sexualității cuvântul *plăcere* este intens folosit. Totuși, acest fapt poate genera o serie de confuzii. Până la un punct, *plăcere* este adecvat cu ceea ce se petrece între bărbat și femeie², respectiv atât timp cât stimulii și senzațiile pe care le declanșează se află într-o relație aproximativă de continuitate. Înfățișarea, micile detalii ce alcătuiesc ambientul, un cuvânt, o atingere, un sărut. Punctul limită o dată depășit, însă, senzațiile evoluează dintr-o dată pe o curbă exponențială. Ele încetează să fie „proporționale” cu stimulii. Nu contactul epidermelor determină ceea ce urmează. Dimpotrivă, am putea spune că el nu face altceva decât să repete un scenariu³, un *cod* care declanșează alt conținut neașteptat, aflat în *discontinuitate* evidentă cu „mecanica” trupurilor. O „surpriză”. Explicațiile fiziologice eșuează rând pe rând în a developea natura *profund subiectivă* a fenomenului⁴. La rândul

² Ne referim deocamdată la fenomenologia determinării sexuale, făcând abstracție de domeniul ideatic al relației. Acesta are de altfel, cel mai adesea, doar un rol de „pandant” al celei dintâi...

³ O în-scenare necesară, dar nu întotdeauna suficientă! Din cauza abuzului, în multe situații mecanismul se dereglează, generând o patologie specifică.

⁴ Fenomenologia actului trupesc e un paradox în sine: deși natura (firea) pare să o revendice în întregime, ea nu e în sta-

Respectiv, nostru ne vom mărgini să numim succint – și, atât cât ne stă în putere, *precis* – realitățile întâlnite.

Actul trupesc

„Traseul” natural al sexualității omenești sfârșește în actul trupesc. Miez fierbinte, dă la iveală realitățile cele mai incontrolabile, cele mai bulversante: voluptatea și orgasmul.

Simpla *plăcere*, *starea de bine* pe care bărbații și femeile o resimt unii în preajma celorlalți devine insuficientă din punct de vedere conceptual. Voluptatea este *mai mult* decât plăcere și deopotrivă *altceva* decât simplă plăcere⁵. Ea interpelează făptura noastră psiho-somatică la adâncimi care, de regulă, nu înregistrează plăcerile ori durerile obișnuite.

re să o *asume* în întregime, așa cum se întâmplă la animale. Ca dovadă, sexualitatea omenească e în permanență „formată” de acele caracteristici ale individului ce fac trimitere la dimensiunea personală a existenței. Acele raporturi cantitative și calitative ce alcătuiesc *diferența specifică*, amprenta individului, ce-l face recognoscibil chiar în modul de a face dragoste.

⁵ Un argument ce susține distincția între plăcere și voluptate e acela că plăcerea poate fi considerată izolat, în sine rămânând perfect inteligibilă (ex.: plăcerea de a mânca un măr, de a privi un peisaj, de a te așeza după un mare efort etc.). Voluptatea, în schimb, *nu poate fi despărțită de orgasm*. Considerată izolat, ea nu are sens. Sensul ei e orgasmul. Fără acesta, ea e oarecum nefirească, ține de sfera patologiei.